

Verslag

Themasessie: Natuur en ecologie, 16 mei 2023

Gebiedsvisie Driebergen-Zeist

Op donderdag 16 mei vindt de themasessie ‘natuur en ecologie’ plaats. Dertig vertegenwoordigers van verschillende natuur en ecologieorganisaties uit de omgeving van Driebergen en Zeist zijn aanwezig om mee te denken over de Gebiedsvisie Driebergen-Zeist in aanloop naar de ontwikkeling van het stationsgebied.

Ben van de Ven van gemeente Zeist opent namens beide gemeenten de avond. We maken een kort rondje langs de aanwezigen en zitten vandaag, naast natuur en ecologie deskundigen, aan tafel met stedenbouwkundigbureau PosadMaxwan en gemeente. Vanavond krijgen de aanwezigen een adviesrol. Het doel van de avond is het ophalen van kansen en bedreigingen voor natuur en ecologie in het stationsgebied (en omgeving).

Plenaire start

Vanuit het projectteam is een toelichting gegeven op het proces tot nu toe. Hierop werden verschillende kritische noten geplaatst wat leidde tot discussie tijdens de plenaire start van de avond.

Er zijn zorgen geuit over het behoud van natuurwaarden in het gebied, en de zorgvuldige afweging van de woningbouwdoelstelling. Een groot deel van de aanwezigen benadrukten dat rondom station Driebergen-Zeist een zeer belangrijk, maar ook zeer kwetsbaar ecologisch gebied ligt. De voorliggende scenario's geven geen blijk van een gedegen analyse en dat er wordt ingezet op behoud, laat staan versterking van de aanwezige waarden.

De verschillende waarden die het gebied heeft, zoals de bijzondere ligging tussen de Utrechtse Heuvelrug en het Kromme Rijngebied, van droog naar nat, zijn bekend. Deze zijn opgehaald tijdens de analysefase met input van een groot aantal experts van de beide gemeenten en de provincie, inclusief veel achterliggende (beleids)documenten. De 3 scenario's die nu voorliggen geven uiting aan het ontwerpend onderzoek dat nu plaatsvindt. De scenario's verkennen de uitersten van de mogelijkheden en zijn niet in beton gegoten. Tijdens het ontwerpend onderzoek voor de gebiedsvisie worden vragen gesteld als: wat kan het landschap hier aan? De scenario's zijn bedoeld om uit te nodigen tot gesprek en reacties over wat men wel en niet goed vindt. Dat gebeurt o.a. in de participatie, waaronder deze avond. Tijdens de presentatie van PosadMaxwan wordt nadere uitleg gegeven hoe de analyse heeft plaatsgevonden en hoe dit is vertaald in de scenario's.

Er zijn twijfels geuit over de noodzaak van en de achterliggende besluitvorming over de grote woningaantallen. Het projectteam van de gemeenten lichtte toe dat één van de onderliggende doelstellingen van het onderzoek naar de nieuwe kern, het toevoegen van woningen rondom het OV-knooppunt is. Daar is door de gemeenteraden in juni – juli 2023 een principeakkoord over bereikt. Er is een bepaalde hoeveelheid woningen nodig om het plan haalbaar te maken en voldoende middelen te hebben om o.a. te kunnen investeren in natuurontwikkeling.

In de fase waarin we nu zitten onderzoeken we of de waarden die we belangrijk vinden (vertaald in bouwstenen) samen kunnen gaan met de uitgangspunten die we hebben vastgelegd in het plan van aanpak. Een conclusie kan zijn dat de hoeveelheid toe te voegen woningen (en bijbehorende voorzieningen) zich niet verenigt met de natuurwaarden.

Vier thematafels

Na de presentatie van PosadMaxwan zijn we in vier groepen uiteengegaan, om verschillende thema's in de scenario's te bespreken. Iedere groep kreeg 20 minuten de tijd om het thema te evalueren. Er is één keer gewisseld. Nadien is de avond kort plenair afgesloten.

1. Water
2. Biodiversiteit
3. Ecologische verbindingen
4. Groen in de bebouwde omgeving

Thema: Water

Bij thematafel water lagen de drie scenario's in kaartvorm op tafel. Aan de hand van de geschetste denkbeelden stond de vraag centraal: "Wat moeten we in dit gebied doen met water (en in welk van de voorliggende scenario's is dat het best-het slechts uitgewerkt)?" Op de kaarten is getekend, en bij elk scenario zijn aandachtspunten geplakt en geschreven.

Uit de sessie hebben we opgehaald:

Drie extra ontwerpprincipes

1. Het is belangrijk dat water zo veel mogelijk infiltreert in de Utrechtse Heuvelrug en daar wordt vastgehouden, en niet wordt afgevoerd richting het Kromme Rijnlandschap.
2. Geen (extra) oppervlaktewater toevoegen zonder ecologische waarden (zoals de Rijnwijkse Wetering als ecologische corridor). Denkrichting 3 heeft teveel oppervlaktewater.
3. Als er oppervlaktewater in de vorm van poelen wordt toegevoegd, maak dit altijd een geïsoleerde waterpartij (los van de bestaande waterstromen).

Aandachtspunten gebiedsvisie

Om de Rijnwijkse Wetering te kunnen herstellen, moet de kweldruk worden hersteld. De RW is een streng; en ligt anders bij lage waterstanden droog (in de zomer). Met andere woorden: dan krijg je een stinksloot. Deze ingreep heeft mogelijk financiële en ruimtelijke consequenties, waterstroom aan rand van perceel Abbing volkstuinen evt. anders aanleggen.

Een afweging of prioritering tussen het toevoegen van de "droge" ecologische structuur aan de noordwestzijde van het gebied of van de "natte" ecologische structuur via de Rijnwijkse Wetering is afhankelijk van de doelsoorten die in het gebied leven. Een flora en faunaonderzoek is randvoorwaardelijk om de juiste keuzes te maken. De aanwezigen geven aan dat beide ecologische corridors van essentieel belang zijn.

Bij het herstellen van de Rijnwijkse Wetering moeten de oevers onder lage hellingshoek worden aangelegd om de ecologische corridor tot recht te laten komen. Oevers met een hoek van 45° werken negatief voor milieu en de daar levende doelsoorten (veel reptielen, amfibieën). Dit heeft ruimtelijke consequenties.

Houd rekening met de droog-nat lijn tussen Utrechtse Heuvelrug en het Kromme Rijnlandschap.

Ideeën voor later in de gebiedsontwikkeling

- Oevervegetatie (beplanting: gele lis etc.) is goed voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Vanwege de stikstofproblematiek moet hier aandacht voor zijn. Plant geen bomen langs de wetering om een moerasbos te voorkomen; dat past niet in het natuurlijke landschap.

- De oeervervegetatie moet actief beheerd worden, zodat afgestorven planten niet in het water belanden en voor een overschot aan stikstof zorgen. De consequentie is dat de beheerkosten van dergelijke natuur hoog zijn. Neem dit mee in de uitwerking.
- Als er compact en verdicht wordt gebouwd (m.n. tot uiting in denkriching 2), zijn groene daken voor wateropvang essentieel.
- Bij bebouwing aan de zuidzijde van het spoor en bij de volkstuinten moet rekening worden gehouden met wisselende grondwaterstanden (fluctuerend kwel); dit is al zeer veenachtig en nat gebied, waardoor wateroverlast dreigt. In Kerckebosch (ligt hoger, en op meer zand) is al veel overlast.

Thema: Biodiversiteit

Bij thematafel biodiversiteit lagen de drie scenario's in kaartvorm op tafel. Aan de hand van de geschetste denkbeelden stond de vraag centraal: "Wat moeten we in dit gebied doen met biodiversiteit (en welk van de voorliggende scenario's biedt de beste-slechtste kansen)?" Op de kaarten is getekend, en bij elk scenario zijn aandachtspunten geplakt en geschreven.

Uit de sessie hebben we opgehaald:

- Met betrekking tot de biodiversiteit wordt scenario 3 als minst kansrijk gezien, in dit scenario is er nergens rust voor de dieren om zich te kunnen vestigen.
- Scenario 2 wordt als meest kansrijk gezien, door het compact realiseren van de bebouwing kunnen er rustige gebieden rondom gerealiseerd worden. En sterke/robuuste groene verbindingen. Van belang is dat er ook gebieden komen die niet toegankelijk worden voor recreatie.
- Scenario 1: hockeyvelden op de renbaan geven naar verwachting verstoring voor de dassen die daar een burcht hebben op het naastgelegen perceel.
- Het is interessant om in de groene gebieden niet alleen gesloten natuurgebieden te realiseren, maar ook open gebieden met meer diverse soorten lage begroeiing. De lage begroeiing nodigt andere diersoorten uit, zoals de patrijs. De patrijs (vogel) werd als voorbeeld genoemd van een diersoort die andere diersoorten weer zou gaan aantrekken. De patrijs is al aanwezig in de omliggende gebieden. Ten zuiden van het spoor zou geschikt zijn om het groen aantrekkelijk te maken voor deze patrijs.
- Aan de noordzijde is een dassenburcht aanwezig, het gebied om de dassenburcht heen zou juist weer meer aantrekkelijk ingericht kunnen worden voor dit type diersoorten.
- Tip: voordat je een kaart maakt met daarop aangegeven dat er hoog/dicht of laag en open groen komt: bekijk de grondsamenstelling, niet elke bodemsoort is geschikt voor elk type beplanting. Zo is de grond onder de renbaan waarschijnlijk zand wat minder water vasthoudt en daardoor minder geschikt is voor hoge/dichte begroeiing.
- Idee van de deelnemers: in plannen opnemen/regelen dat tuinen beperkt verhard mogen worden en dat er gebruik gemaakt wordt van inheemse plantensoorten (lijst van plantensoorten opstellen). De vraag is hoe hier op gehandhaafd kan worden.
- Idee van de deelnemers: voor het openbaar groen inheemse plantensoorten toepassen
- Zorgen: meer mensen betekent ook meer honden en katten. Met name katten jagen op vogels wat negatief is voor de biodiversiteit.

Thema: Ecologische verbindingen

Bij thematafel ecologische verbindingen lagen de drie scenario's in kaartvorm op tafel. Aan de hand van de geschetste denkbeelden stond de vraag centraal: "Wat moeten we in dit gebied doen met ecologische verbindingen (en welk van de voorliggende scenario's biedt de beste-slechtste kansen)?" Op de kaarten is getekend, en bij elk scenario zijn aandachtspunten geplakt en geschreven.

Uit de sessie hebben we opgehaald:

Algemeen: Er wordt aangegeven dat er ter hoogte Stationsgebied Driebergen-Zeist diverse ecologische verbindingen voorkomen die ter plaatse het Kromme Rijngebied verbinden met de Utrechtse Heuvelrug. Feitelijk gaat het hierbij om diverse 'zoekgebieden', ook gezien de op veel plekken nog aanwezige belemmeringen. De verbindingen zoals deze ter hoogte van het Stationsgebied voorkomen sluiten dan aan op de grotere ecologische verbinding die tussen het Kromme Rijngebied en het Vechtplassengebied loopt en waarvan in de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassage Zeist Zuid-West, 2009 en vernieuwd in 2020)' een beeld wordt gegeven.

Het gebied wordt doorsneden door in ieder geval 4 ecologische corridors die zuidwest – noordoost lopen (zie ook de overzichtstekening). Deze verbindingen zouden waar mogelijk versterkt moeten worden.

De meest zuidelijke ecologische verbinding (A) loopt direct ten noorden van de A12, ongeveer evenwijdig aan de snelweg. Deze loopt vanaf de grote faunapassage onder de A-12 (op enige afstand Odijkerweg) via het gebied van Hoofdstraat 26 en het landgoed de Reehorst en dan via de zogenaamde Comfort-Animal-Tunnel onder de Hoofdstraat in de richting van het landgoed Beerschoten-Willinckhof en zo via een Comfort-Animal-Tunnel onder het spoor naar het landgoed Bornia en dan Heidestein, etc.. T.b.v. de geleiding van de betreffende faunapassage onder de Hoofdstraat zijn geleidende hekwerken aangebracht, zodat dieren niet langer de Hoofdstraat oversteken maar van de faunapassage gebruik maken. Die hekwerken, hoe goed ook dat ze zijn aangebracht, kunnen evenwel ook een barrière betekenen voor reeën, die gezien de beperkte omvang niet van de Comfort-Animal-Tunnel onder de Hoofdstraat (en ook die onder het spoor) gebruik kunnen maken. Teneinde deze verbinding goed te laten functioneren kunnen nog wel een aantal aanvullende maatregelen worden genomen, zoals een algehele herinrichting van het perceel Hoofdstraat 26. Dat dus door het aanbrengen geleidende beplanting in richting faunapassage onder de Hoofdstraat, dat wel met respect zichtas van het landgoed Bloemenheuvel. Verder zou kunnen worden bezien of de beide aanlegde faunapassages onder de Hoofdstraat en ook het spoor toch niet ook geschikt kunnen worden gemaakt voor het ree als gidsoorten, of de aanwezige hekwerken op bepaalde plekken, uiteraard voor zover nodig, toch iets te verlagen zodat deze wel ook passeerbaar zijn voor het ree.

Een nieuw fietspad door deze corridor heen richting Driebergen wordt heel sterk afgeraden.

Hetzelfde geldt voor een fietspad richting Bunnik langs het spoor dwars door het landgoed Rijnwijck, hetgeen nu niet alleen belangrijk leefgebied is voor vele bijzondere en ook beschermde soorten, maar ook een belangrijke stapsteen in gehele ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied..

Verder zou er ook geen wandelpad ter hoogte de Laan van Rijnwijck over/onder het spoor naar het landgoed Rijnwijck moeten komen, hetgeen eveneens tot verstoring van de rust die aldaar in het gebied aanwezig is kan leiden. Dus NIET doen:

- Het is een nieuwe doorsnijding van de corridor. En een fietspad betekent o.a. ook een hek voor de afscherming van het spoor vanwege de veiligheid en daarmee wordt het spoor voor dieren onoverbrugbaar.
- Het betekent (extra) bewegingen en mensen in gebieden die juist gebaat zijn bij rust, en géén mensen

Het mooiste zou dus zijn als de grond aansluitend aan de A12 ingezet zou kunnen worden voor extra natuurontwikkeling, zoals overigens al in een eerdere visie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op Hoofdstraat 26 is aangegeven.

De **tweede verbinding (B)** ligt ter hoogte van de Rijnwijkse Wetering. Het gaat hier om een natte verbinding. Versterking van de natuurwaarden in en rond deze wetering wordt als positief aangegeven. Maar dan moeten er natuurlijk geen woningen in de nabijheid worden gebouwd.

Let op: de Rijnwijkse Wetering wordt van oorsprong gevoed door voedselarm grondwater vanuit de Heuvelrug (kwel). Breng dit terug door de 'bolle hoed' op de Heuvelrug ter herstellen door o.a. het stoppen/sterk verminderen van de grondwaterwinningen op zowel de Heuvelrug als ook bijvoorbeeld ook in lager gelegen gebieden, zoals bijvoorbeeld die van Vrumona (zie hiervoor ook diverse van de voorstelde maatregelen in het kader van de 'Blauwe agenda'). In ieder geval t.b.v. het waterdragend zijn van de Wetering geen extra water aanvoeren vanuit de Kromme Rijn en/of Gooijer Wetering, die zorgen voor de aanvoer van gebiedsvreemd water met o.a. een hoge fosfaatlast en daarmee geheel andere vegetatietypen en ook fauna.

Een **derde verbinding (C)** loopt via de noordzijde van de voormalige renbaan in richting van Talhylo-cottage en dan via de Breul in richting Heidestein, etc.. Hierbij gaat het om een droge verbinding. Deze verbinding was altijd al voorzien in het kader van de Herinrichting Groenraven-Oost, maar is uiteindelijk om onduidelijke redenen, ook niet toen Talhylo-cottage te koop stond, voltooid. Wel gaat het hier om een meest directe verbinding tussen Zeist en Driebergen tussen het Kromme Rijngebied en de Utrechtse Heuvelrug.

De **vierde verbinding (D)** loopt geheel aan de noordzijde van het gebied. Deze verbinding kan zeker versterking gebruiken. De verbinding loopt via de weilanden direct aan noordzijde Laan van Rijnwijk richting het landgoed Bovenwegen/Heerenwegen en dan via De Breul en zo richting Heidestein, etc.. Bij de scholengemeenschap De Breul zijn indertijd in de aldaar aanwezige hekwerken wel zogenaamde 'reeënpoorten' aangebracht, dat op basis van een overeenkomst tussen de school en de lokale natuur- en milieuorganisaties, maar de vraag is wel of deze er nog steeds zijn.

Het versterken van deze verbinding aan de noordzijde (bijvoorbeeld via de gronden van Breevast ten noorden van de Laan van Rijnwijk) wordt als positief gezien en als kansrijk. Dat bijvoorbeeld door aanplant extra geleidende beplanting in weiland direct ten noorden Laan van Rijnwijk.

Wat al eerder is gesteld m.b.t. nieuwe fietspaden richting Driebergen en langs het spoor, evenals een nieuw wandelpad over het spoor richting Rijnwijk geldt ook voor het geplande fietspad richting Zeist langs de Blikkenburgervaart. Hier loopt feitelijk al wel een wandelpad dat deels deel uitmaakt van het zogenaamde Stoetwegenpad en dat zou zo moeten blijven.

Conclusie: Het gebied en de omgeving kent meerdere ecologische verbindingen (4), inclusief op bepaalde plekken onder wegen en het spoor ook faunapassages, hetgeen op zich positief is, ware het niet dat de meesten niet goed toegankelijk en/of te klein zijn. In die zin gaat het dan ook om een zoekgebied (zie in deze ook publicatie: 'Ecologische evaluatie van een

landgoederenzone (Alterra, 2001). Daardoor kunnen met name grotere zoogdieren, zoals het ree, hier geen of moeilijk gebruik van maken.

Verder wordt opgemerkt dat een groot deel van het gebied en haar omgeving belang heeft bij rust en openbare toegankelijkheid vermeden moet worden. Goed gekeken moet worden hoe de nieuwe bewoners “verleid” kunnen worden om te kiezen voor bepaalde toegewezen gebieden om een rondje te lopen.

Vooraf het gebied ten westen, zuiden en deels noorden van de locatie Driebergen – Zeist zou niet toegankelijk gemaakt moeten worden.

Nieuwe woonbebouwing zou echt zoveel als mogelijk geconcentreerd moeten worden rond het bestaande station, daar waar nu bedrijfsbebouwing staat.

Op het meest westelijke deel van de gronden van het bedrijf Redexim ligt een afspraak dat dit gebied groen zou blijven. Deze afspraak zou gemaakt zijn i.k.v. een artikel 19 WRO procedure.

Thema Groen in de bebouwde omgeving

Verslag volgt.

Afsluiting bijeenkomst

Ben van de Ven van gemeente Zeist geeft aan dat het verslag van de themasessie op de website samenwerkendriediebergen-zeist.nl wordt gepubliceerd. Om op de hoogte te blijven van het proces en uitnodigen ontvangen van bijeenkomsten kan men zich hier inschrijven voor de digitale nieuwsbrief.